

Synodus Tridentina *sess. 23. can. 7.*, ubi in Episcopis utrumque requiritur, scilicet legitima *ordinatio*, & legitima *missio*, quarum altera confert ordinis, altera jurisdictionis potestatem. Quid quod etiam *extra*: Catholicam Ecclesiam heretici, & schismatici, qui rite ordinati sint, ordinis potestatem habere possunt, jurisdictionis autem, quia deest legitima missio, omnino non possunt? Ergo utraque potestas distincta est, neque sola ordinatio facit, ut simul utraque potestas & ordinis, & jurisdictionis acquiratur. Monenda hæc esse volui, ut mature pateat error Canonici Georgii Sicardi, & aliorum generis ejusdem, qui notissimam hanc, receptissimamque potestatis distinctionem falso, & audacter improbant. Eos, præter ceteros, solide refutavit Cl. Belgienus *Distrib. sulla giurisdizione ecclesiastica Romæ edita an. 1791.*

§. II. Ex quo intelligitur, quid sibi velit vis, & ratio utriusque potestatis, & hierarchiæ. Scilicet potestas, & hierarchia jurisdictionis omnis est posita in regendis, gubernandisque subditis; ac jurisdictionis, quæ tota in hoc regimine, ac gubernio consistit, haberi non potest, nisi subditi sint, qui regantur, & gubernentur. Verum hierarchia, & potestas ordinis pertinet ad sacrum ministerium, atque ad spiritualia bona Christiano populo tribuenda, maxime Sacramenta, quæ sunt hujus vincula societatis, eaque constat Episcopis, Presbyteris, & Ministris.

§. III. Quod attinet ad hanc hierarchiam, unus & idem est ordo, atque una, eademque potestas omnium Episcoporum, cum neque Metropolitæ, neque Patriarchæ, neque ipse summus Pontifex ordinem habeant ab Episcopatu distinctum. Nam in iis, quæ ordinis sunt, in Episcopo inest plenitudo potestatis, quæ à Deo ipso per sese, sive *immediate*, ut ajunt, ordinatione tribuitur. Quamquam enim sacramenta hominum ministerio peragantur, vis tamen eorum à Deo ipso procedit; & ideo, cum ab eo, qui habet potestatem, ordo rite confertur, nihil impedimento esse potest, quominus vis impressa sacramento consistat. Ex quo efficitur, ut qui semel accepit ordinis potestatem, is legitimo quidem ejus usu prohiberi

multis de causis possit, sed vis ipsa potestatis semper hæreat, adeo nequeat auferri, coercerive ita, ut non efficiat, quod efficere divino instituto debet. Quare Episcopus excommunicatus, hæreticus, schismaticus, cum rite confert ordinis, aut confirmationis sacramenta, impie quidem agit, sed rata firma confirmatio, ordinatioque est.

§. IV. Verum hierarchiæ, & potestatis jurisdictionis longe dispar est ratio. Cum enim ea pendeat ab imperio in subditos, neque hoc imperium in omnibus Episcopis unum, idemque sit, facile intelligitur, dispares eorum gradus esse oportere. Quare alia est jurisdictionis Episcopi, qui unam diocesium regit, alia Metropolitæ, qui provinciæ, alia Patriarchæ, qui pluribus provinciis præest, alia denique Summi Pontificis, quem Christus toti Ecclesiæ præfecit, quemque esse voluit ejus caput, & centrum unitatis, à quo cuncta Ecclesiæ membra copulentur (1).

(1) Consule, præter ceteros S. Leonem M. *ep. 14. in fin. opp. tom. 1. col. 691. edit. Venet. 1753.*

§. V. Potestas hæc, quæ jurisdictionis dicitur, aut regiminis, non ita cohæret ordinis potestati, ut ab ea sejungi non possit. Quamquam enim Christus ad Ecclesiæ regimen Episcopatum instituerit, non ex eo tamen efficitur, ut quisquis Episcopalem ordinationem accepit, hoc ipso regendi munus possit exercere. Ita hæreticus ab hæretico, schismaticus à schismatico ordinatus Episcopus habet ordinis potestatem, cum servata sunt omnia, quæ servare oportebat, sed cum nullos habeat subditos, quos jure regat, plane nullam habere potest regiminis, aut jurisdictionis potestatem. Similiter Episcopus à gradu dejectus cum amiserit subditos, quos antea regebat, nullam amplius retinet jurisdictionem, quæ

siste subditis esse nequit, uti nemo sine servis Domini, nemo sine filiis pater est (1).

(1) Atque adeo verum est, à nemine jurisdictionem per simplicem ordinationem, nisi etiam accedat legitima missio, exerceri posse, ut id etiam fateatur ille, qui proxime, sive immediate à Deo repetit Episcopalem potestatem non tantum ordinis, sed etiam jurisdictionis. Nam Thomassinus *vet. et nov. Eccles. disc. par. 2. lib. 1. cap. 45. num. 3.* obtinet. illi quidem immediate à Christo jurisdictionem suam, sed non ab immediate consecuti sunt territorium hoc suum, et peculiarem diocesim: cum hæc partitio facta fuerit volentibus sæculis ab Ecclesia, nec fieri poterit, aut perpetuari, nisi consensione Capituli, in quo est cardo, et centrum ecclesiasticæ unitatis. Sic etiam Juvenius *de sacram. disser. 9. de ordin. in spec. quæst. 1. cap. 1. art. 3. ad object. 1. et. 3.* & Natalis Alexander *histor. eccles. sæc. I. disser. 4. §. 4. n. 3. tom. 3. pag. 87. edit. Ven. an. 1776.*

§. VI. Itaque ut Episcopus & ordinis habeat, & jurisdictionis potestatem, utrumque habere debet, scilicet & ordinationem, & legitimam missionem, per quam ei cæteri assignentur subditi, in quos imperium exercent. Quæ subditorum assignatio non divini, sed humani juris est, fierique debet ab eo, cui subsunt Episcopi, & cujus potestas fertur in orbem universum. Quis autem, nisi Summus Pontifex, Ecclesiæ caput, & princeps hanc habet in totum orbem à Christo acceptam potestatem? Quare aut ab ipso, aut eo saltem consentiente, & probante unicuique Episcopo missio tribuenda est, nimirum certi sunt assignandi subditi, quos regat, atque ita omnes Episcopi jurisdictionis potestatem consequuntur (1).

(1) Ea de re, uti sapienter animadvertit doctissimus Cardinalis Geroldi *auctor opusculorum ad hierarchicam Ecclesie constitutionem spectantium opus. 3. p. 132. ed. Parme 1789.* duo in primis ante oculos habenda sunt catholica dogmata à Trideptina Synodo definita *sess. 23. can. 7. et 8.* Alterum est si quis dixerit... eos, qui nec ab ecclesiastica, et canonica po-

testate rite ordinari, nec missi sunt, sed aliunde veniunt, legitimos esse verbi, et sacramentorum ministros, anathema sit. Alterum autem est: si quis dixerit, Episcopus, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos, et veros Episcopos, sed figmentum humanum, anathema sit. Itaque certum, exploratunque est, uti eadem Synodus *can. 4.* diserte statuit, eos, qui tantummodo à populo, aut seculari Potestate, ac Magistratu vocati, et instituti ad hæc (ecclesiastica) ministeria exercenda ascendunt, et qui ea propria temeritate sibi sumunt, omnes non Ecclesie ministros, sed fures, et latrones per ostium non ingressos, habendos esse; itemque certum, & compertum est, legitimos, ac veros Episcopos habendos, atque esse revera, qui à Summo Pontifice Episcopi constituuntur. Quæ generalis Concilii definitio plane nullis aut loci, aut temporis arcata finibus illustre præbet argumentum præstantissimæ potestatis, quam in constituendis Episcopis Romanum Pontificem habere novit Synodus Tridentina, decretoque dogmatico confirmavit. Consule Hallierum *de sac. elec. et ordinat. par. 3. sect. 5. cap. 4. §. 1. num. 18. tom. 3. pag. 14. et art. 3. §. 6. num. 45. et 55. pag. 94. et 102. ed. Romæ 1740.*

§. VII. Jam ordinis hierarchiam nunc explicaturi primum agemus de Episcopis, quorum in ea summus est gradus, postea de Presbyteris, & Ministris, atque ita hæc hierarchia uno in conspectu posita habebitur. De his autem agentes explicabimus utramque potestatem, quæ in ipsis inest, ordinis scilicet, & jurisdictionis; ne, cum alterum persequemur genus ecclesiasticæ hierarchiæ, redire cogamur ad ea, de quibus superiori loco disseruerimus.

SECTIO I.

De Episcopis.

VIII. Episcopi officia. XIII. & XIV. Vel jurisdictionem fori interni, & externi.
IX. Visitatio Diocesis. X. & XI. Onus in ea residendi. XV. Vel legem Diocesanam.
XII. Potestas Episcopalis, quæ respicit vel ordinem. XVI. ad XVII. Potestas delegata Episcopi in exemptos.

Episcopus græca vox est, quæ latine *inspectorem* significat, & quæ munus designat Antistitis, ut populo sibi commissio præsit, ejusque mores speculetur (1). Hinc Episcopi esse debet curare divinum cultum, & Christianam defendere Religionem; preces indicare; videre, ne quid peccetur in rebus Fidei, in divinis celebrandis officiis, in Sacramentorum administratione; animadvertere in eos, qui turbas excitant in re Christiana; inquirere diligenter in libros, qui in lucem emittuntur, ne qui in iis obrepant error (2); sacras in templo conciones habere, quod munus ita proprium Episcopi est, ut illud ceteri clerici sine ejus venia, aut consensu exercere prohibeantur (3); fidei mysteria, & Sacrorum Bibliorum sensum secundum mentem Ecclesiæ populo aperire, eumque in officio scripto, & sermone continere.

(1) Multa de variis, quibus Episcopi appellantur, nominibus habet Mamachus *orig. & antiquit. Christian. lib. 4. cap. 4. tom. 4. pag. 254. & seq.*

(2) Concil. Trident. *sess. 4. Leo X. Bulla Inter sollicitudines 13. tom. 3. par. 3. pag. 409. Bullar. ult. ed. Romane.*

(3) Concil. Trident. *sess. 24. cap. 4. de reform.* & vero prædicationis munus adeo sui proprium agnoverunt Apostoli, ut Paulus non dubitaret asserere, se non ad baptizandum, sed ad evangelizandum fuisse missum *I. ad Corinth. I. 17.* In Oriente jam inde ab antiquis temporibus Presbyteros Episcoporum mandato divinum verbum prædicasse constat. Chrysostomus, cum adhuc Presbyter esset, plures Antiochiæ orationes habuit; quod etiam Hierosolymis, & Cæsareæ in Palestina Origenem præstitisse scribit Eusebius *Histor. lib. 6. c. 27. p. 293. ed. Vallesii Cantabrig. 1720.* Eodem quoque munere Articum Constantinopoli, alios vero Presbyteros Cæsareæ in Cappadocia, atque in Insula Cypro sanctos fuisse tradit Socrates *Hist. lib. 3. cap. 22. pag. 297. cit. ed. Vallesii.* Pertinet etiam ad hanc Orientalium consuetudinem id, quod memorie prodidit ipse Socrates *loc. cit.*, ea tempestate, qua Arius Ecclesiam perturbavit, Presbyteris Alexandriæ sacra prædicatione interdictum. In Oc-

cidente, ac præsertim in Africæ Ecclesiis, Episcopi ipsi divinum verbum populo nunciabant; & hinc apud Cyprianum crebro occurrit ea formula *tractante Episcopo*, ut videre est *ep. 52. p. 70., & ep. 56. p. 88. ed. Rigaltii Paris.* Qua eadem formula vitur etiam Pontius Diaconus in *vita Cypriani n. 18. p. 187. Act. SS. Mart. Sincer. ed. Ruinartii Veron.* Primus Valerius Hipponensis Episcopus Augustino Presbytero dedit, etiam se præserte, divini verbi prædicandi facultatem, uti inquit Possidius in *vita Augustini cap. 5. col. 260. tom. 10. opp. ejusdem Augustini ed. Venet. 1733.* Quod licet nonnulli Episcopi reprehenderent, tamen Valerius Orientalium Ecclesiarum consuetudine factum tuebatur sum, quod postea complures alii sequuti sunt. Possidius *loc. cit.*; ac præsertim Aurelius Carthaginensis, qua de re scripta ad eum ab Augustino, Alypioque *ep. 41. gratulationis plena col. 87. tom. 2. ed. Maurin. Venet. 1729.* Synodus Tridentina *sess. 5. cap. 2. de reform.* prohibuit Regularibus prædicare in ecclesiis non suorum Ordinum sine Episcopi approbatione, vel in ecclesiis suorum ordinum sine Episcopi benedictione; tum *sess. 24. cap. 4. de reform.* constituit; nullus autem secularis, sive regularis etiam in Ecclesiis suorum ordinum contradicente Episcopo prædicare præsumat.

§. IX. Cumque Episcopale munus pertineat ad totam diæcesim, inducta est ejus visitatio, quam Episcopus altero quoque anno obire debet aut per se ipsum, aut per alium, ubi justo impedimento tenetur (1). Qua in re Episcopus quidquid ad visitationem, aut ad morum correctionem pertinet agere debet sine strepitu judicii (2), neque ulla appellatio suspendit vim eorum, quæ mandata, aut decreta sunt (3). Verum si solemnibus judicii ritus servare placuit, per appellationem vis editæ sententiæ suspenditur (4).

(1) Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 3. de reform.* Episcopi Diocesim lustrantis munera describit his verbis: *Visitatio- num præcipuus sit scopus sanam, orthodoxamque doctrinam, expulsi hæresibus, inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere; cetera, prout locus, tempus, & occasio feret, ex visitationum prudentia ad fide-*

lium fructum constituere. Hujusmodi sunt curare, ut reparandum fructum constituere. Hujusmodi sunt curare, ut reparandum fructum constituere. Hujusmodi sunt curare, ut reparandum fructum constituere.

(2) Vide Fagnan. in cap. dilectus de re script. num. 26. & seq., qui late ea de re disputat, & plura memorat decreta Sac. Congregationis Concilii.

(3) Cap. 13. de offic. Jud. Ordin., Concil. Trident. cap. 10. sess. 24. de reform., Benedictus XIV. Constit. Ad militantis a. 8. de appellat., & inhibition. conced. vel negan. §. 21. 10. 1. pag. 81. ed. Romæ 1754. Datur tamen appellatio, ut dicitur, in devolutivo, quæ scilicet Episcopi decretum deferat ad iudicem superiorem, posteaquam exitum habuit.

(4) Vid. Fagnanum loc. cit., & Barbos. in Concil. Trident. sess. 13. cap. 1. de reform. num. 7.

§. X. Et quia recte suo fungi munere Episcopi nequeunt, nisi in diocesi commorentur, sive resideant, idcirco eos residere oportet in Episcopatu suo (1). Hinc Episcopi, qui per sex perpetuos menses abfuerint à diocesi sua, privantur quarta parte fructuum unius anni, quæ conferenda est in fabricam Ecclesiæ, aut in levamen pauperum, absentem scilicet aliorum mensium spatio amittunt aliam quartam partem eorumdem fructuum, tum gravioribus etiam plectuntur poenis, si diutius absint, non festinantem reditum ad diocesim suam (2).

(1) Concilium Tridentinum expresse definire noluit, Episcoporum in sua diocesi residentiam divini juris esse, qua de re multis disputatum est, uti narrat Pallavicinus in histor. concilii. lib. 7. cap. 6. lib. 16. cap. 4.; sed enumeratis muneribus, quæ Episcopis jure divino commissa sunt, inquit sess. 23. c. 1. de refor.; ea præstari non posse ab eis, si gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt. Vid. Bened. XIV. de Synod. lib. 7. c. 1.

(2) Concil. Trident. sess. 6. cap. 1. de reform. Pius IV. in Bulla de salute 22. pag. 36. tom. 4. part. 2. Bullar. ult. ed. Rom.

§. XI. Si quis tamen velit aliquantulum abscedere, datur ei quoque anno spatium duorum, triumve mensium, modo id æqua ex causa fiat, ac sine ullo populi detrimento (1). Quod si quis aliter abfuerit, quam Sacri Canonis abesse sinunt, beneficii fructus, donec abfuit, suos non facit; quod de omnibus cautum est generatim, qui curam habent animarum. Sunt autem justæ causæ, quæ Ecclesiæ Pastores excusant à personali residentia, si nimirum Summo Pontifici probate fuerint, christiana obaritas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens Ecclesiæ, vel Reipublice utilitas (2).

(1) Fieri id debet, ut inquit Synodus Tridentina sess. 23. cap. 1. de reform., æqua ex causa, sine ullo gregis detrimento, & extra festos dies Ascensionis, Quadragesimæ, Nativitatis, Resurrectionis, Pentecostes, & Corporis Christi.

(2) Conc. Trident. diet. sess. 23. cap. 1. de reform. Pertinet etiam ad Episcoporum residentiam Constitutio Sanctæ Synodus 471. Urbani VIII. 10. 6. par. 2. pag. 13. cit. Bullar., qua sancitum est, ut Episcopi recens in Urbe creati infra mensem ab ea discedere, atque ad proprias dioceses migrare debeant, quod tamen tempus decreto Synodi Romanæ sub Benedicto XIII. Cardinalis Vicarius ad alios quadraginta dies prorogare potest; atque uti Episcopi ad Apostolorum limina accedentes quatuor menses abesse possint à diocesi sua, cum citra montes, vel mare sunt, cum vero sunt ultra, menses septem. Ne quæ vero frons fieret his de residentia legibus Benedictus XIV. in Constit. ad universa 18. tom. 2. ejus Bullar. pag. 98. ed. Romæ 1754., sancivit, ut qui uno anno usus non est beneficio trium mensium, quos Synodus Tridentina concedit, is altero anno diutius quam tres menses à sua diocesi abesse non possit, atque ut tres postremi menses anni superioris conjungi nequeant cum tribus primis mensibus anni consequentis, adeo ut sex perpetui menses efficiantur. In qua quidem Benedicti Constitutione multa præclara, & animadversione digna habentur de residentia Episcoporum.

§. XII. Prestat Episcoporum potestas divina institutione Presbyteris (1), atque dividitur in ea, quæ sunt ordinis, in ea, quæ sunt jurisdictionis, & in ea, quæ sunt

legis diocesanæ Ordinis potestatem consecratione acquirit Episcopus (2), semel acceptam nunquam amittit, eamque alteri delegare non potest, ut recte delegat potestatem jurisdictionis (3). Ab ea manat Regum, Sacrarum Virginum (.) altarium, ecclesiæ consecratio, ejusque post pollutionem expiatio (5), Abbatum benedictio, collatio ordinum, & Sacramenti Confirmationis (6), confectio chris-matis, & olei infirmorum (7).

(1) Catholicam hanc veritatem contra hæreticos Presbyterianos vindicat Concilium Tridentinum *sess. 23. can. 7.*, & jampridem S. Epiphanius *lib. 3. hæres. 77. tom. 1. pag. 904. ed. Petavii Paris 1622.* graviter perstrinxerat errorem Aerii, qui Episcoporum, & Presbyterorum potestatem parem esse arbitrabatur. Vide Cl. Mamachium *Orig., et antiquit. Christian. lib. 4. cap. 4. §. 2. pag. 311., et seq. tom. 4.*, ubi divinam Episcoporum institutionem, eorumque supra Presbyteros potestatem latissime ostendit.

(2) *Cap. 15. de elect.*

(3) *Cap. 9. de consecrat. Eccles.*

(4) *Can. 24. dist. 23., can. 1. §. ad Episcopum dist. 25.*

(5) *Cap. 9. de consecr. Eccles. cap. unic. eod. in 6.*

(6) Concil. Trident. *sess. 23. cap. 4. de Sacram. Ord.*

(7) *Can. perleitis dist. 23.* Dicam alio loco, quemadmodum interdum Sedes Apostolica quædam eorum, quæ Episcopi propria esse monni, etiam Sacerdoti permittat.

§. XIII. Ad potestatem jurisdictionis, quam Episcopus adipiscitur post electionis confirmationem (1), refertur imperium, quod ipse habet in clericos, atque laicos diocesis suæ, in illos in universum, in hos vero quantum attinet ad res sacras, atque divinas. Quod imperium Episcopi internum respicit, & externum forum. Pertinet ad internum forum potestas ligandi, & solvendi in sacramento poenitentiae, tollendi irregularitates, & suspensiones, quæ ex occulto crimine procedunt, excepto homicidio voluntario (2), servandi sibi jus dandæ veniæ in quibusdam criminibus (3).

(1) *Cap. 15. de elect.*

(2) Concil. Trid. *sess. 24. cap. 6. de reform.*

(3) Concil. Trident. *sess. 14. can. 11.* Argumentum hoc, quod pertinet ad reservationes, quæ in quibusdam casibus, tum à Summo Pontifice, tum ab Episcopis suo jure fiunt, solide, accurateque persequitur Cl. Christianopolus in anonymo libro nuper Romæ edito, cui titulus „*Della nullità delle assoluzioni nel casi riservati all' Autore della lettera stampata in Milano per la validità delle medesime assoluzioni.*”

§. XIV. Spectat ad externum forum potestas legislativa, judicialis, & criminalis. Itaque Episcopus leges condit pro bono regimine suæ dioceseos, vocat ad Synodum diocesanos, beneficia confert, nisi quæ Apostolicæ Sedi sint reservata, nova instituit, & interdum antiqua in unum conjungit (1), Ecclesias visitat, animadvertit in crimina clericorum, eosque gradu movet, tribunal habet, in quo judicat causas ecclesiasticas, & mixtas (2), atque etiam civiles, in quibus clericus rei partes sustinet, (3), poenas indicit adversus eos, qui sunt poena digni, publicos poenitentem arcet ab Ecclesia, eosque restituit (4).

(1) Concil. Trident. *sess. 21. cap. 5. de reform.*

(2) *Cap. 8. & 11. de for. compet.*

(3) *Can. 12. & 14. c. 11. q. 1.*

(4) Vide Pontificale Romanum *par. 4. tit. 2. §. 6. pag. 21. ed. Catalant.*

§. XV. Ad legem diocesanam pertinet jus exigendi synodaticum, sive cathedraticum, hoc est tributum in honorem cathedræ Episcopalis præstandum, item jus exigendi procuracionem, quartam funeralium, quartam decimationum, & cetera, de quibus suis locis disputabimus.

§. XVI. Episcopi jurisdictio fertur in totam dioccesim; sed quidam tamen beneficio Sedis Apostolice

licæ ab ea sunt exempti, quo privilegio potissimum fruuntur Regulares. Verum etiam in loca, & personas exemptas suam interdum Episcopus jurisdictionem exercet tamquam Apostolicæ Sedis Delegatus. Nam ejus jurisdictioni subsunt exempti in iis, quæ contra hæreticos sunt instituta (1): ipse confert apostolica auctoritate beneficia, quæ à Prælati Regularibus idoneo tempore collata non sunt (2); animadvertit in Parochos exemptos, qui debitis diebus divinum verbum populo nunciare neglexerint, atque in omnes, qui hæreses prædicaverint (3); itemque in Regulares, qui ab se non impetrata facultate confessiones sæcularium, aut ab se non approbati Monialium confessiones excipiunt (4); quique prædicant in Ecclesiis suorum Ordinum vel non petita ab se benedictione, vel se contradicente, vel sine sua venia in alienis ecclesiis (5); & qui graviter delinquant in administratione cujuslibet Sacramenti (6).

(1) *Cap. 9. de hæret.*

(2) *Clem. unic. de suppl. neglig. Prælat.*

(3) *Concil. Trident. sess. 5. cap. 2. de reform.*

(4) *Vide Benedictum XIV. de Synod. diocæs. cap. 15. num. 9.*

(5) *Gregorius XV. Constit. Inscrutabili §. 6. pag. 2. tom. 5. par. 5. Bullar. ed. cit.*

(6) *Gregorius XV. cit. Constit. Inscrutabili §. 4.*

§. XVII. Similiter visitat, & cum deliquerint, punit, & corrigi Regulares extra claustra degentes (1); qui vero intra claustra degunt, Regulares, ac palam extra claustra delinquant cum ceterorum scandalo, & offensione, rogatu Episcopi, atque intra tempus ab eo definitum à Præposito suo meritis plectendi sunt pœnis, atque eorum, quæ gesta sunt, certior est faciendus Episcopus, cui secus integrum erit in criminosos animadvertere (2). Rursus in censuris, & interdictis Episcopi

jussu evulgandis, atque servandis, diebus festis, eorumque ritibus custodiendis, & in ceteris ejusdem generis Regulares omnes, quamquam exempti, Episcopo obnoxii sunt (3).

(1) *Conc. Trid. sess. 6. cap. 3. de reformat. Bened. XIV. Constit. Pontifi. 7. pag. 33. tom. 2. ejus Bullarii ed. cit.*

(2) *Vide Constitutionem Suscepti numeri 118. Clementis VIII. tom. 5. par. 2. pag. 93. Bullarii, ubi etiam arcetur fraudes, quæ fieri possunt adversus Episcopum loci, in quo Regularis deliquit, cum cum Præpositus mittit in monasterium extra diocœsim, ne ipsum punire cogatur.*

(3) *Conc. Trident. sess. 25. cap. 12. de Regular.*

§. XVIII. Sed & alia sunt capita delegatæ jurisdictionis, quam Episcopus in exemptos habet. Nimirum inquiri in obreptionem, & subreptionem gratiæ, per quam aliquis liberatus est à pœna, quæ ab se inflictæ fuerat (1), & visitat capitula exempta, nullo etiam ex canonicis ad consilium adscito, quos sibi adjungere extra visitationem in causis exemptorum capitulorum debet (2). Denique omnes ecclesiæ sæculares, quæ in diocœsi sunt, etiam exemptæ, monasteria quoque commendata, Abbatias, Prioratus, Præposituræ (3), hospitalia, collegia, & sodalitia etiam laicorum ab Episcopo tamquam Apostolicæ Sedis delegato visitantur, exceptis illis, quæ sub immediata Regum protectione sunt (4).

(1) *Concil. Trident. sess. 13. cap. 5. de reform.*

(2) *Conc. Trident. sess. 6. cap. 4. & sess. 25. cap. 6. de reform. Vide Benedictum XIV. De Synod. dioc. lib. 13. cap. 9. num. 5.*

(3) *Conc. Trid. sess. 7. cap. 8. & sess. 21. cap. 8. de reform., ubi etiam observandum discrimen inter monasteria, in quibus viget, aut non viget regularis observantia.*

(4) *Conc. Trid. sess. 22. cap. 8. de reform.*

De Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, & reliquis Ordinibus.

- XIX. Sacerdotis officium, & potestas.
 XX. Unde Sacerdotis, & Presbyteri nomen ductum sit?
 XXI. & XXII. Potestas ordinis, & jurisdictionis.
 XXIII. Ministri majores, & minores.
 XXIV. ad XXVI. Diaconi, eorumque institutio, & officia.
 XXVII. Subdiaconi.
 XXVIII. Minores Ministri, & eorum institutio.
 XXIX. Acolythi.
 XXX. Exorcistæ.
 XXXI. Lectores.
 XXXII. Ostiarii.
 XXXIII. Clerici, qui solam habent tonsuram.
 XXXIV. & XXXV. Discrimen inter majores, & minores ordines.
 XXXVI. Clerici minores, etiam conjugati quando gaudeant fori privilegio?

§. XIX.

Ab Episcopis ad Sacerdotes pergimus univ-
 sum deinde ministrorum ordinem explicaturi. No-
 bilissimum est officium, & nobilissima potestas
 Sacerdotum novæ legis, qui Deo non vitulos, aut
 hircos immolant, sed lege à Christo lata ipsum Do-
 minicum corpus, & sanguinem consecrant, atque
 offerunt in Missæ sacrificio.

§. XX. Sacerdotes à sacris faciendis appellati
 sunt. Vocantur etiam *Presbyteri* latine Seniores (1)
 magis tamen sapientiæ, quam ætatis gratia (2).
 Omnis eorum potestas vel ex ordine, vel ex ju-
 risdictione procedit.

(1) Quod summo haberetur in pretio, essetque maxime
 venerandum *πρεσβυτεριον* Aristoteles vocat, & frequens illud
 Homer *πρεσβυτη* dicit veneranda Dea.

(2) Eodem Presbyteri Sacerdotis nomine vocabantur etiam
 Episcopi Cyprianus *ep. 83. pag. 47. ed. Rigalt. Paris. 1666.*
 Chrysostomus in *ep. ad Philipp. cap. 1. Homil. 1. pag. 195.*
tom. 11. ed. Paris. 1734. Vide Coelesterium in *Ignat. epistol.*

Ad Magnes. num. 10. tom. 2. PP. Apostol. pag. 17. ed. Amstelædami 1724., & Fabrotum in *paratit. Cujac. lib. 1. t. 3. col. 24. tom. 2. par. 1. ed. Mutin. seu Venet. an. 1758.* Sed ut plurimum, ne qui esset error locus, Episcopi, aut *Summi Sacerdotes*, aut *Sacerdotes primi ordinis*; Presbyteri autem *secundi ordinis Sacerdotes*, aut *Sacerdotes secundi* appellati sunt Tertullianus *de Baptism. num. 77. pag. 263. t. 1. ed. cit.* Ambrosius, sive potius Hilarius in *ep. ad Ephes. cap. 4. c. 286. tom. 4. oper. ejusd. Ambrosii ed. Maurin. Venet. 1731.*, Leo M. *serm. 48. de Quadragesim. tom. 1. col. 181. ed. Ballerin. Venet. 1733.* Vide Calmet in *ep. Pauli ad Philipp. num. 1. pag. 416. tom. 8. ed. Lucæ 1738.*, & Jacobum Gothofredum in *paratit. Cod. Theodos. de Episc. et Cleric. tom. 6. par. 1. pag. 17. ed. Lipsiæ an. 1743.*

§. XXI. Ex ordine trahitur infirmorum unctio, consecratio divini corporis, & sanguinis, divini verbi prædicatio, potestas baptizandi, & ligandi, atque solvendi in Sacramento poenitentiae. Trahitur ex jurisdictione actus ipse, & jus exercendi hanc potestatem, quod ab Episcopo accipitur, & Episcopi arbitrio confertur, auferitur, laxatur, contrahitur, excepto mortis articulo, quo Presbyteris liberam Ecclesia in morientem attribuit dimittendi peccata potestatem (1). Recte hinc eorum munera describit Pontificale Romanum (2), cum inquit, Sacerdotem oportet offerre, benedicere, præesse, prædicare, & baptizare.

(1) Concil. Trid. *sess. 23. cap. 15. de reform.*

(2) *Par. 1. tit. 12. §. 5. pag. 126. ed. Catalani Romæ an. 1738.*

§. XXII. Sed non hæc omnia à quolibet Sacerdote fieri possunt. Quamvis enim Sacerdoti in ordinatione assignetur titulus, sive Ecclesia, cui inseruiat, non omnibus tamen assignatur populus, quem regat, & cui in rebus spiritualibus præesse debeant. Tituli assignatio facit, ut in eo Missæ sacrificium offerant, panemque Eucharisticum populo

distribuant, & quasdam benedictiones impertiant (1). Verum quod attinet ad reliqua munera, quæ in Pontificali memorantur, aptum quidem ad ea facit Presbyterum, & idoneum ordinatio, sed cum respectum habeant ad populum, sicutque indicia spiritualis in eum jurisdictionis, & potestatis, hinc omnis Presbyter, qui sibi populum subjectum non habet, facultate eorum jurium exercendorum, quam in ordinatione accepit, partim contra canones illicite utitur, partim frustra omnino, & inutiliter.

(1) Duplex distinguitur benedictio, altera, quæ major, & solemnis dicitur, quæque Episcopi propria est: altera minus solemnis, quam etiam Presbyteri emitte jus est *can. 96. c. 1. q. 1. c. 3. lib. 7. Glos. de privileg. in 6.* Sunt & aliæ benedictiones, ut aquæ, novorum fructuum, & similes; sed in his servandi sunt ritus, & consuetudines Ecclesiarum, ex quibus quasdam benedictiones Episcopis, quasdam Parochiis, quasdam aliis ab Episcopo delegatis Presbyteris reservantur.

§. XXIII. Ministrorum duplex est genus, alii majores, & sacri, alii minores, & non sacri appellantur. Sacri sunt Diaconus, & Subdiaconus, qui sacri dicuntur, quod inter Missarum solemnia ordinibus initiantur, & suo funguntur munere supra gradus altaris.

§. XXIV. Diaconi ab Apostolis instituti sunt numero septem (1), quem numerum diu Romana Ecclesia retinuit (2). Electi autem sunt non tantum ut mensis, sed etiam ut altari ministrarent (3). Explicat eorum munera Pontificale Romanum (4) his verbis: *Diaconum oportet ministrare ad altare, baptizare, predicare.*

(1) Act. VI. Id tamen ab Apostolis Christi mandato factum est. Vid. Theologos, & Salam in not. ad Bonam l. 1. cap. 25. t. 2. pag. 350.

(2) Confer Sozomenum lib. 7. cap. 19. pag. 307. ed. Valerii Cantabrigiæ 1720., et Auctorem Comm. in 1. ad Timotheum inter oper. S. Ambrosii col. 351. tom. 4. edit. Maurin. Venet.

1751, quem quidam Ambrosium fuisse putant, vere tamen est Hilarius Sardus Ecclesie Romanæ Diaconus, qui IV. seculo vite usura fruebatur, Petavius de Eccles. Hierarch. lib. 1. c. 12. n. 7. opus illud Hilarii esse negat, sed eum refellit N. Alexander sacc. 4. c. 6. ar. 14. p. 296. 1. 4.

(3) Cyprianus in can. 25. dist. 93. *Diaconos*, inquit, *Apostolos sibi constituerunt Episcopatus, et Ecclesia ministros.* Quod idem habet Ambrosius de offic. lib. 1. cap. 50. mm. 255. et seq. col. 76. et seq. tom. 3. edit. Maurin. Venet. 1751. Reverta Diaconos electos legitimus viros plenos Spiritu S., eosque impositis manibus consecratos, quod clare ostendit, eos non tantum mensis, sed etiam altaris ministerio fuisse prepositos. Fuse ea de re disputat Juvenin de Sacram. dissert. 9. de ordin. in spec. qu. 4. cap. 1., ac doctissime, & copiosissime de officio, & institutione Diaconorum agit Cl. Marnachius in disser. de septem Diaconis, quæ edita Romæ est anno 1749, atque defensa à Fr. Clemente Chodykiewicz Ord. Prædic.

(4) *Par. 1. tit. 11. §. 4. pag. 110. ed. Catalani.*

§. XXV. Debent igitur Diaconi Episcopo, & Sacerdoti sacra facientibus ad aram stantes inservere (1); olim etiam Eucharistiam populo tribuebant, sed hodie tribuere non possunt præsentè Presbytero, & nisi id necessitas flagitet (2). Eorum etiam est baptizare; sed eo jure uti nequeunt, cum adest Sacerdos, & cum procul est causa necessitatis (3). Denique munus etiam prædicandi proprium est Diaconorum, atque id non solum respicit Evangelium, quod legunt in Missis solemnibus, sed veram etiam divini verbi prædicationem, quæ ad institutionem spectat populorum (4). Verum munus hoc prædicationis, ut Presbyteri, ita etiam Diaconi, sine Episcopi venia, & auctoritate exercere non possunt.

(1) Diaconus, inquit Concil. Carthaginense IV. can. 37. apud Labbæum tom. 2. col. 1440. ed. Venet. ita se Presbyteri, ut Episcopi ministrum noværit. Alicubi Diaconi per summam auctoritatem sacrificium obtulerunt; sed eam compressit Conc. Arelatense I. can. 5. apud eundem Labbæum tom. 1. col. 1452. Nam ipsi ad ministerium, non ad Sacerdotium consecratur, ut recte inquit Concil. Carthaginense IV. can. 4. apud dictum Tom. I.

Labbaem tom. 2. col. 1437. At enim Diaconos Dominicum etiam sanguinem in Latina Ecclesia consecrasset videtur tradere S. Ambrosius *De offic. lib. 1. cap. 41. num. 214. col. 64. t. 3. ed. Maurin. Venet. 1751.*; nam apud eum Laurentius Diaconus ita Sixtum Episcopum suum ad martirium properantem alloquitur: *Quo Sacerdos Sancte, sine Diacono properas tu? Numquam sacrificium sine ministro offerre consueveras. Quid in me ergo displicuit, Pater? Cui commisisti Domini sanguinis consecrationem, cui consummandorum consortium sacramentorum, huic sanguinis tui consortium negas? Verum hoc loco sanguinis consecratio est sanguis consecratus, ut à Jurisconsultis thesaurus dicitur pecunie depositio, hoc est pecunia deposita, & Ambrosius Laurentio committit sanguinem consecratum, ut eum distribuat, quod Diaconi officium erat, non ut ipsam sanguinis consecrationem faciat, quod proprium tantum est Episcopi, & Sacerdotis. Vide Card. Bona *Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 5. §. 4. pag. 304. tom. 2. ed. Taurin. an. 1749.*, et Sala *in notis pag. 306.*, & eruditis Monachos Congregationis S. Mauri in ipsum Ambrosii locum *cit. col. 64.**

(2) Cit. Concil. Carthaginense IV. *can. 38. tom. 2. c. 1440.* & Concil. Atelantense II. *can. 15. tom. 5. col. 4.* Diaconos ipsis Presbyteris dare ausos Eucharistiam coereuit Nicæna Synodus *can. 18. tom. 2. col. 42. collect. Labbaei ed. Ven.*

(3) S. Cyrillus Hierosolymitanus *cathech. XVII. n. 35. pag. 281. ed. Maurin. Paris. 1720.* Extat ea de re in *act. Apostolorum VIII. 38.* exemplum Philippi Diaconi; sed tamen eum id Diaconus præstabat, Episcopi accedebat auctoritas Tertullianus *de Baptism. num. 17. tom. 1. pag. 263. cit. ed. Rigaltii*, Gelasius P. in *Dec. cap. 7. apud Pithæum Codex Canon. veter. Eccles. Roman. pag. 265. Paris. 1687.*, S. Hieronymus *dial. contr. Lucifer. cap. 9. col. 182. tom. 2. ed. Vallartii Veronæ, Conc. Eliberitanum can. 87. col. 1001. t. 1. collect. Labbaei ed. Venet.* Atque ita intelligendus Auctor *Constitutionum Apostolicarum lib. 8. cap. 28.* apud Cotelerium PP. *Apostol. tom. 1. pag. 416.*, cum Diaconum baptizare negat. Consule Martenium *de antiq. Eccles. ritib. tom. 1. pag. 14. & seq. ed. Rotomag. an. 1700.*

(4) *Can. 1. dist. 25.* Quod Stephanum, & Philippum Diaconos, qui Apostolis suppres fuerunt, fecisse constat ex *actis Apostolorum VI. 10. VIII. 5.*, tum etiam Origenem, Chrysostomum, atque alios, cum adhuc Diaconi essent, prædicationis munus obisse memorie proditum est. Quod similiter Philostorgius *Histor. Eccles. lib. 3. cap. 17. pag. 499. & lib. 4. c. 5. pag. 504. ed. Valesii Cantabrigiæ 1720.* scriptum reliquit de

Leontio Antiocheno Episcopo, deque ejus successore Eudoxio quorum alter Actium, alter Eunomium designavit ad ordinem Diaconatus, & utique dedit divinum in Ecclesia verbum nunciandi facultatem. Cujus quoque rei fortasse exempla præbere possunt sermones S. Ephrem Diaconi Syri, quos magnis esset laudibus S. Hieronymus *de Scriptor. Eccles. cap. 115. t. 929. tom. 2. tit. ed. Vallartii.* Recte igitur Stephanus Baluzius *in not. ad ep. 8. S. Salviani pag. 416. ed. Peleponi an. 1743.* illud ejusdem Salviani de juvenibus, qui magistri Ecclesiarum esse cuperant, ad Diaconum arbitratu pertinere, quoniam clerici ad Diaconatum vocati primum ab Episcopo docendi facultatem accipiebant.

§. XXVI. Omnia hæc sunt munera, quibus nunc Diaconi funguntur. Olim & curam gerebant viduarum, virginum, orphanorum, pauperum, martyrum in custodia detentorum, quibus potissimum providere debebant, ne quid deesset ad vitam necessarium (1); in vitam, moresque populi inquirebant, & crimina Episcopo nunciabant (2); oblationes accipiebant, nominaque offerentium (3), & sacra diptycha (4) in Ecclesia recitabant; communes preces indicebant (5); increpabant, & corrigebant eos, qui aliquid in Ecclesia agerent, quod minus decere videretur (6); finitis precibus, sacrisque peractis ab Ecclesia discedere jubebant populum, qui ad eam venerat (7).

(1) Cyprianus *ep. 2. pag. 9. ed. Rigaltii Paris. 1666.*, Dionisius Alexandrinus apud Eusebium *Histor. Eccles. lib. 7. cap. 22. pag. 348. ed. Valesii Cantabrigiæ 1720.*, Auctor *Constit. Apostolic. lib. 3. cap. 19. ap. Cotelerium PP. Apostol. tom. 1. pag. 293. ed. Amstelædami 1724.*

(2) Auctor *Constit. Apostol. lib. 2. cap. 44. pag. 245. loco indicato.* Atque hæc ob causam Diaconi sæpe Episcopi oculi, aures, os, dextera, & cor appellantur, ut patet ex Auctore *Constit. Apostol. cit. cap. 44. pag. cit.*, Clemente *ep. ad Jacob. num. 12.* apud eundem Cotelerium *pag. 619. loc. cit.* Isidoro Pelusiotæ *lib. 1. ep. 29. pag. 9. ed. Rithersuati Paris. 1638.*

(3) Hieronymus in *Ezech. cap. 18. lib. 6. tom. 5. col. 209.*

ed. Vallarsii. Accipiebant autem Diaconus oblationes, quas trahebant Sacerdotes à quo illæ super altari Deo offerebantur. Deinceps Diaconus offerentium nomina publice recitabat, quæ recitatio dicebatur *offerre nomina*, uti patet ex Cypriano ep. 9. pag. 21. ed. Rigaltii Paris. an. 1666., atque ut observant ipse Rigaltius in not. ad ep. 60. Cyprian. pag. 97., & Bona *Res. Liturgicar. lib. 2. cap. 8. §. 7. tom. 3. pag. 191. ed. Augustæ Taurin.* 1753. Latius de oblationibus agam Libro II.

(4) Diptycha erant libri, sive tabule sacræ, in quibus erant descripta nomina viventium, & mortuorum, qui ceteris aut generis nobilitate, aut virtute, aut dignitate præstarent. Hinc alia erant viventium, & alia mortuorum diptycha. Ductum est nomen à ptychis, sive plicis, & ideo tabulæ, quæ duas habebant plicas, *diptycha*, quæ tribus constabant, aut quinque tabulis, *triptycha*, & *pentaptycha* dicebantur, de quibus agit Turnebus *Adversar. lib. 9. cap. 23.* Diptycha ecclesiastica diversa erant à profanis; nam illa chartaceæ, aut membranaceæ codices erant, hæc autem tabule eburneæ, in quibus aureis characteribus novi Consulis nomen quoque anno scribebatur, eoque sunt diptycha, quæ consularia appellantur. Sacra diptycha, Diaconus ex amboæ, aut pulpito in ecclesia recitabat, uti patet ex Concilio Constantinopolitano an. 536. sub Menna habito *act. 5. tom. 5. col. 1154. collect. Labbæi ed. Venet.* Cavebat autem diligenter Ecclesia, ne sacris diptychis inscripta nomina expungerentur errore, vel calumniis hominum, quoniam hæc poena erat, quæ plecebatur, quæ propter aliquod crimen ab ecclesie communione sejuncti fuerant, vel à fide defecerant; atque huc spectant Cyprianus ep. 66. ad Cler. *Furnitan. pag. 109. ed. Rigaltii Paris. 1666.*, Augustinus ep. 77. num. 2. col. 182., & ep. 78. col. 184. tom. 2. ed. Maurin. Venet. 1720., Evagrius lib. 4. cap. 38. pag. 419. ed. Valesii Cantabrig. 1720., Socrates lib. 7. pag. 393. tom. 2. cit. ed. Valesii, Cyrillus in ep. *Synodic. ad Domn. in act. 14. Concil. Chalced. tom. 4. col. 1646.*, Justinianus episc. in *collat. Concil. Constantinopolitani an. 553. tom. 6. col. 25. collect. Labbæi.* Iti nota sunt disputationes de S. Jo. Chrysostomi nomine in diptycha referendo, cum multi id facere recusarent, quoniam ipse à Teophilo Alexandrino, tumetsi iniqua sententia, exauctoratus, & non absolutus ex hac vita migraverat. Interdum in homines vel viventes, vel mortuos excommunicatio injuste ferebatur, & tunc eorum nomina iterum scribebantur in sacris diptychis, unde pridem expuncta fuerant, ut ecclesiasticæ communioni restituerentur. Ita Alexandrum Antiochenum Episcopum Chrysostomi nomen scripsisse in tabulis ecclesiasticis, in quibus plures annos omissum fuera

narrat Theodoritus lib. 5. cap. 35. pag. 235. cit. ed. Valesii Cantabr., & ita Joannes Episcopus Constantinopolitanus in Synodo anni 518. diptychis restituit ea nomina, quæ deleta fuerant fraude Anastasii Imperatoris, qui Eutyriam heresim sequebatur, uti patet ex *act. 5. Concilii Constantinopolitani sub Menna habiti tom. 5. col. 1155. collect. Labbæi ed. Venet.* De diptychis, præter Card. Bona. *Res. Liturg. lib. 2. cap. 12. §. 1., & 2., & R. Sala in notis ad eundem pag. 260. & seq. tom. 3. ed. Augustæ Taurin. an. 1753.*, late, atque erudite disputat Card. Norisius in *Dissert. Hist. de Synod. V. cap. 5.*

(5) Communes preces Diaconus indicebat, non tantum quod eas populum fundere jubebat, sed etiam quod ei præibat verborum formula: quam in his precibus adhibere oportebat S. Augustinus ep. 53. ad Januar. cap. 18. col. 142. tom. 2. ed. Maurin. Ven. 1720. *Can. 23. dist. 93.*

(6) Auctor *Constit. Apostol. lib. 2. cap. 57.* apud Cotelerium PP. *Apostol. tom. 1. pag. 263. & 266. ed. Amstelædami 1724.*, S. Joan. Chrysostomus *hom. 24. in act. numer. 4. pag. 198. tom. 9. ed. Montfauconii Paris.*

(7) Primum Judæos, ethnicos, catechumenos, penitentes, postea vero fideles Diaconus dimittebat. Nam omnibus hominibus, si protervos quosdam peccatores excipias, qui in immo erant penitentium gradu, ac stentes dicebantur, in Ecclesia adesso licebat, cum sacræ conciones habebantur, ac psalmodia, lectioque scripturarum perficiebatur, uti patet ex Patrum homiliis, præsertim ex Chrysostomi *homil. 1. in Pelag. n. 4. pag. 590. tom. 2., in Phocam. num. 2. pag. 707. tom. 2. in Psalmi. 44. n. 1. col. 160. tom. 5. ed. Montfauconii Paris.*, locisque aliis compluribus. Nam Ecclesie Patres catechumenos, penitentes, & omnes, qui ex diverso erant, uti loquitur Synodus Valentina *can. 1.* apud Labbæum *Concil. tom. 5. col. 759. edit. Venet.*, evangelia, sacrasque conciones audire volebant, quoniam, ut ipsa inquit Synodus Valentina *loc. cit.*, *stè Pontificum prædicatione audita nonnullos ad fidem attractos evidenter scimus, quo etiam spectat Concilium Atracianum l. can. 18.* apud eundem Labbæum *tom. 4. col. 704. ed. ejusd.*, ubi sanctorum est, ut catechumenis evangelia legantur. Illa vero publici cultus pars, quæ peragebatur presentibus catechumenis, dicebatur *missa catechumenorum*, cujus mentio est in Concil. Carthagin. IV. *can. 84. tom. 2. col. 344.* Valentino *can. 1. loco mox citato, Ilerdensi can. 4. col. 752. tom. 3.* Ea vero finita Diaconus dimittebat ethnicos, hæreticos, & qui in altero erant

penitentiam gradu, & *audientes* dicebantur, dimittebat inquam ea formula, quam habet Auctor *Apostol. Const. lib. 8. cap. 5. pag. 396. loc. cit. Ne quis audientium, ne quis infidelium.* Tum fundebantur preces pro catechumenis, qui *substrati* vocabantur, pro euerugemis, pro competentibus, qui scilicet brevi baptismum erant suscepturi, denique pro illis, qui in summo penitentium gradu versabantur. His peractis Diaconus exire jubebat omnes, qui mysteriis interesse non poterant, ac denique missa fidelium incohatur, in qua nonnisi communicantes presentes esse poterant. Ea vero absoluta Diaconus universum conventum dimittebat ea formula *soluta discatite* S. Joan. Chrysostomus *Homil. 39. in eos qui pasche jejunt pag. 614. tom. 1. ed. Moutfaucauii Paris. 1718.*; sed de his omnibus opportunior erit disserendi locus in II. Libro, cum de Sacramentis disputabimus; ubi etiam videbimus, num hæc, quæ certe fuit Ecclesiæ Græcæ, fuerit etiam Ecclesiæ Latine disciplina.

§. XXVII. Diaconis veluti subsidiarii accesserunt Subdiaconi, qui diu fuerunt minorum clericorum numero, sed postea in Latina Ecclesia majoribus adscripti sunt, quod factum videtur undecimo Ecclesiæ sæculo Urbano II. Pontifice (1). Munus eorum est Diacono in altaris ministerio opem ferre, parare vinum, panem, sacra lintea, & cetera ad sacrificium necessaria, Episcopo, & Sacerdoti manus in Sacrificio abluentibus aquam effundere, in missa epistolam legere (2).

(1) Subdiaconatum inter sacros ordines ab Urbano II. fuisse relatum evidenter, meo iudicio, ostendit Innocentius III. in *cap. 9. de etat. & qualit. & ordin. præfic.* Porro dubitari non potest, quin Urbano II. Pontifice Subdiaconatus esset inter minores ordines; eum id constet ex ejus decreto, quod refert Innocentius, & quod est apud Gratianum in *can. 4. dist. 60.* Ejus verba sunt hæc: *nullus in Episcopatum, nisi in sacris ordinibus religiose vivens inventus fuerit, eligatur; sacros ordines dicitur Diaconatum, & Presbyteratum, hos siquidem solos primitiva Ecclesia legitur habuisse.* Memorat deinde Innocentius decretum alterum ejusdem Urbani, quo Subdiaconatus inter majores ordines relatus est. *Cum hodie*, inquit, *Subdiaconatus inter sacros or-*

dines computetur sicut Urbanus Papa II, expressit, erubescant &c. Duo igitur sunt inter se pugnantia Urbani II. decreta, quorum alterum inter minores, & alterum inter majores ordines Subdiaconatum refert. Quod recte intelligi, explicarique non potest, nisi dicamus, fuisse Subdiaconatum inter minores ordines, cum Urbanus II. Pontificatum obtinuit, ab eo vero deinceps fuisse relatum inter majores ordines, quo spectat alterum Urbani decretum, quod fortasse editum est post Synodum Beneventanam anni 1091. Thomassinus *par. 1. lib. 2. c. 33. n. 2. & 3.*, cum quo sentit Van-Espenius *jus Eccles. par. 1. tit. 1. c. 3. num. 2.*, duo hæc inter se pugnantia Urbani decreta admiratur, inquit tamen revera ab Innocentio III. Subdiaconatum majoribus ordinibus adscriptum fuisse. Sed non video, quomodo id componi possit cum auctoritate ipsius Innocentii, qui Urbano tribuit decretum, quo Subdiaconatus inter sacros ordines relatus est. Antequam vero Subdiaconi inter majores clericos recenserentur, jam ipsis inposita fuerat lex perpetuæ continentiæ, uti constat ex S. Leone M. *ep. 14. cap. 4. col. 687. tom. 1. ed. Ballerin.*, ex S. Gregorio *lib. 1. ep. 44. col. 538.*, & *lib. 4. ep. 36. col. 716. tom. 2. ed. Maurin. Paris. 1705.*, atque ex Concilio Romano sub S. Silvestro *c. 8. col. 1584. tom. 1. collect. Labbei ed. Venet.*, & Toletano VIII. *can. 6. tom. 7. col. 420.*

(2) *Can. clericos dist. 21. can. non liceat dist. 23., canon. perlectis dist. 25.* Subdiaconi officia describit Pontificale Romanum *par. 1. tit. XI. §. 8. pag. 101. ed. Catalani Rom.* his verbis: *Subdiaconum oportet aquam ad ministerium altaris præparare; Diacono ministrare; pallas altaris, & corporalia abluere; calicem, & patenam in usum sacrificii eidem offerre.*

§. XXVIII. Majoribus succedunt minores ordines Ministrorum; atque hi sunt Acolythi, Exorcistæ, Lectores, Ostiarii. Nomina hæc, & officia, quæ his nominibus designantur, ad ipsum *Ecclesiæ initium* refert Synodus Tridentina (1); sed cum non definiverit, quo id tempore factum fuerit, multi existimant, omnes minores ordines una cum Subdiaconatu, procedente tempore, Ecclesiam instituisse (2). Verum cum initio Diaconorum partes essent, quæ labentibus annis minorum clericorum

propriae esse coeperunt, recte sentiunt, qui minores ordines origine sua, hoc esse quatenus Diaconatu comprehendebantur, ad ipsam hujus ordinis institutionem referunt. Tum quod Diaconi pares non essent omnibus his muneribus obbundis, Ecclesiae veluti partes quasdam ex Diaconatu decerpit, ac pro singulis proprios ordines instituit (3).

(1) *Sess. 23. cap. 2. de Sacram. ord.*

(2) Disputant inter se viri docti, num minorum ordinum origo ab ipsis Apostolis sit repetenda. Afirmant Baronius *ad an. 44. num. 78. to. 1. pag. 313. ed. Lucae 1738.*, Bellarminus *de Cleric. lib. 1. cap. 11. & seq. pag. 122. & seq. tom. 2. oper. ed. Venet. 1721.*, & Emanuel Schelestratus *Concil. Antiochenum rest. dissert. 4. cap. 12. art. 2.*; negant Morinus *de sac. ordinac. exact. 1. num. 3.*, Card. Bona *Res. Liturg. lib. 1. cap. 25. §. 17. tom. 2. pag. 263. ed. Augustae Taurin. an. 1749.*, Cotelierius in *Constit. Apostol. lib. 2. cap. 25. num. 13. pag. 221. tom. 1. ed. Amsteladami 1724.*, Goarius in *not. ad Eucharolog. Græcor. pag. 238.*, Juenin *De sacram. dissert. 9. q. 6. cap. 1.*; ac disserte Amalarius *De offic. eccles. lib. 2. cap. 6. in Biblioth. PP. tom. 14. pag. 97. ed. Lugdun.*, P. Lombardus *4. sent. dist. 24.*, D. Thomas *supplem. par. 3. quest. 37. art. 2.* tradunt, eos post ætatem Apostolorum ab Ecclesia fuisse institutos. Vide Benedictum XIV. *De Synodo Diacer. lib. 8. cap. 9. §. 4. et seq.*, qui rem expendit, enumeratis argumentis, quæ ab utriusque sententiæ defensoribus proponuntur. Sane Cornelius Pontifex, qui medio III. sæculo vitæ usura fruebatur, singulos illos ordines distinctim recensuit in *epist. 9. ad Fabium Antiochen. num. 3. col. 150.* apud Constantium *ep. Romæn. Pontific.* cum de Novatianis disputans, ignorabat, inquit, *num Episcopum esse oportere in ecclesia catholica, in qua tamen sciebat Presbyteros quidem esse quatuor, et quadraginta, septem autem Diaconos, totidemque Subdiaconos, Acolythos duos et quadraginta, Exorcistas, et Lectores cum Ostiarios 52.* Sed non idem semper ubique in antiqua Ecclesia minorum ordinum numerus fuisse videtur. Nam Auctor *epistolæ ad Antiochenos*, quæ Ignatii nomine circumfertur apud Cotelierium *PP. Apost. t. 2. p. 107.*, itemque Auctor *Canonum Apostolorum can. 42.*, et Auctor etiam *Constitutionum Apostolicarum lib. 3. cap. 11. et lib. 8. cap. 28.* utroque apud Cotelierium *loc. cit. pag. 448. et pag. 287. et 415.* cum mino-

res clericos memorant, nullum de Acolythi verbum faciunt; quin Auctor *epistolæ*, quæ Ignatii nomen præferret, medios inter Ostiarios, atque Exorcistas constituit *Laborantes*, quos Apostolorum canones, atque Apostolicæ constitutiones omittunt. Clericatus initia interdum à Lectoratu facta constat ex *Siricio ad Himerium ep. 1. cap. 9. col. 633.*, et *Zosimo ep. 9. ad Hesyrium col. 971.* apud Constantium, *Cypriano ep. 24. p. 55. ed. Rigaltii Paris. 1666.*, *Paulino de S. Felice Natal. 4. vers. 8. col. 391. ed. Muratorii Veron. 1736.* Lectores in Ecclesia Alexandria nullo discrimine, uti loquitur *Socrates lib. 5. cap. 22. pag. 296. ed. Valesii Cantabrigiæ 1720.*, sive ex fidelibus capiebantur, sive ex catechumenis, qui certe clerici non erant, et interdum quis ex Lectoratu statim ad Diaconatum evehebatur *Socrates lib. 6. cap. 3. pag. 312. ed. cit.*, *Palladius in vit. Chrysostomi t. 13. opp. Chrysostom. pag. 16. et 17. ed. Montfauconi Paris. 1738.* Huc etiam spectat *Gregorius Turonensis Histor. lib. 4. cap. 6. col. 146. ed. Ruinartii Paris. 1699.* apud quem Cato Presbyter omnes numerans clericatus gradus, in quibus versatus fuerat, memorat tantum *Lectoratum, Subdiaconatum, Diaconatum, Presbyteratum.* Vide *Arcudium De Concord. Eccles. Occident. et Orient. lib. 6. c. 9.*, *Morinum De Sac. Ordinat. part. 2. exerc. 11. c. 3.* *Thomassinum Vet. et nov. Eccles. disciplin. par. 1. lib. 2. cap. 33. num. 10.*, *Martenium De antiq. Eccles. rit. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 8. et seq.*

(3) *S. Thomas Supplem. 3. par. quest. 37. art. 2.* Vide *Salam in notis ad Bonam loc. cit. pag. 365. et seq.*

§. XXIX. Summus inter minores clericos gradus est Acolythorum, qui ita dicuntur, quasi apparitores, et pedissequi Episcoporum (1). Eorum munus est ceroferarum ferre, Ecclesiae luminaria accendere, vinum, et aquam ad Eucharistiam Subdiacono ministrare (2).

(1) Acolythi quasi perpetui testes erant, et comites Episcoporum; et hinc magna erat eorum fides. Erat autem in Ecclesia Romana major Acolythorum, quam aliorum separatim minorum clericorum numerus, quoniam illorum plura erant officia, et yero alii dicebantur Palatini, qui Summo Pontifici inserviebant, alii Stationarii, qui in templis aderant, in quibus Stationes celebrabantur, alii Regionarii, qui nomen ducebant ab Urbis Regionibus, in quibus cum Diaconis munus

eum exercebant. De Urbis Regionibus, deque Stationibus late agit Mabillonius *Museum Italic. tom. 2. Ord. Roman. I. pag. 3. et Comment. in eundem ordin. n. 5. pag. XXXI. Paris. 1689.* Consule etiam Fratres Ballerinius in *S. Zenonem lib. 2. tract. 47. not. 1. pag. 273. tom. 1. ed. Augustæ Vindob. 1758.* Olim etiam Acolythorum erat officium Dominicis diebus Eucharistiam per Tirulos ad Presbyteros missam deferre, uti constat ex Innocentio I. *ep. ad Decentium Episc. Eugub. c. 5. apud Constantium col. 860.*, atque ex Usuardo, et Martyrologio Romano ad diem 15. Augusti in vita S. Tharsiacolythi, qui cum quodam die deferret Christi corporis sacramenta, nec vellet ea discutientibus prodere paganis, tamdiu est fastidius, & lapidibus ab eis maceratus, quousque exhalaret spiritum. Quin etiam ipsam Eucharistiam Pontifici ad altare procedenti præferabant in cassis, quas tenebant apertas, uti recte observat Mabillonius *in cit. Ord. Roman. pag. XXXIX.*, dum Pontifex sancta adorasset, atque ex eis particulam assumi jussisset in usum sacrificii, quod mox ab ipso celebrandum erat. Finito autem sacrificio sacculus ad confingendas in Missa oblatas consecratas portabant, easque Sacerdotibus confracturis exhibebant; ideoque in sua ordinatione sacculos ab Episcopo accipiebant, ut illud eorum officium designaretur. Partes quoque erant Acolythorum manu tenere tum fistulam, per quam fideles Christi sanguinem ex calice hauriebant, quamque tradebant ministro calicem gestanti, cum illi Christi sanguinem ebibeant; tum patenam supponendam ori illorum, qui Eucharistiam accipiebant, ne quid ex ea in terram delaberetur; præterea scribere nomina baptizandorum, et susceptorum, et signare catechumenos in scrutinii, iisque manus imponere et symbolum pro infantibus recitare, quæ omnia late explicantur a Martino de antiq. *Ecles. rit. to. 1. ar. 12. pag. 96. 97. 100. 103. 112. Rotomag. 1700.*

(2) *Acolythus cum ordinatur*, inquit Concilium Carthaginense IV. *can. 6. apud Labbeum Concil. tom. 2. col. 1437. ed. Venet. Lugdun. 1706.*, ab Episcopo quidem docentur, qualiter in officio suo agere debeat; sed ab Archidiacono accipiat, ceroserarium cum cereo, ut sciat, se ad accendenda luminaria mancipari; accipiat & urceolum vacuum ad suggerendum vinum in Eucharistiam Sanguinis Christi.

§. XXX. Proximum tenent locum Exorcistæ, quorum est dæmoniis manus imponere, malosque spiritus ejicere. Quæ functio communis olim

erat omnium pene Christianorum, quorum adjurationibus dæmones urgebantur (1). Sed cum hæc depellendorum dæmonum facultas, aliæque gratiæ gratis datæ, quas Theologi appellant, in illis nascentis, Ecclesiæ initiis passim à Deo fidelibus concessæ, Ecclesiæ statu deinceps constituto, desissent vulgo attribui, quod pervulgatus earum usus minus necessarius evasisset, certus ab Ecclesiâ factus est ordo Exorcistarum (2). Hodie ad malos spiritus adjurandos Sacerdotes adhibentur.

(1) *Exorcista non ordinatur*, inquit Auctor *Constit. Apostol. lib. 8. cap. 26. apud Cotelierum PP. Apostol. tom. 3. pag. 115. ed. Amstelædani 1724.* Hæc enim certamine laus pendet à libera, & bona voluntate, & à gratia Dei per Christum, advenit Spiritus S. Verum hoc loco non de illis agi videtur, qui ex officio, ac vi ordinis Exorcistæ munus exercebant. Celebre autem est illud Tertulliani *Apolog. n. 23. pag. 24. ed. Rigaltii Paris. 1674.*, qui ita ethnicos compellat: *edatur hic aliquis sub tribunalibus vestris, quem demum agi constet. Justus à quolibet Christiano loqui spiritus ille, tam se dæmonem confitebitur de aëro, quam alibi Deum de falso.* Huc etiam refer Originem *contr. Cels. lib. 7. n. 4. tom. 1. pag. 696. ed. Maurin. Paris. 1733.*

(2) Medio III. sæculo Exorcistas inter minores Clericos numerat Cornelius Pon. *in cit. ep. ad Fabium*; & IV. sæculo Laodicea Synodo *can. 26. ex interpretatione Dionysii Exig. tom. 1. col. 1345. collect. Labbei ed. Venet.* statutum est: *quod hi, qui non sunt ab Episcopis ordinati, tam in ecclesiis, quam in domibus exorcizari non possint.* Ritus in Exorcistæ ordinatione servandos describit Concilium Carthaginense IV. *can. 7. loc. cit.* Primum Exorcistæ curabant, ut energumini maximam diem partem in Ecclesiâ versarentur, tum eis omni die imponerent; quæ omnia præter ex ipso Concilio Carthaginensi IV. *can. 90. 91. 92. loc. cit. col. 1444.*

§. XXXI. Lectores sunt, qui ex sacris libris aliud in ecclesia legunt (1). Quare olim apud eos sacri codices servabantur, & sæpe ethnicis eos postulantiibus ab Episcopis responsum constat; scrip-

turas Lectores habent (2). Legebant autem è pul-
pito, sive suggesto, & antequam initium lectioni
facerent, silentium à Diacono indicebatur verbo:
attendamus (3).

(1) Concilium Carthaginense IV. *can. 8. loco indicato.*
S. Joan. Chrysostomus *Homil. 3. in II. ad Thessal. cap. 2.*
n. 4. pag. 527. tom. 11. ed. Montfauconii Paris. 1734.
S. Augustinus *serm. 133. tom. 5. opp. col. 980. ed. Mau-*
rin. Venet. 1751., ubi de Evangelii lectione Lectori com-
missa.

(2) Baronius *ad an. 303. n. 7. 12. 13. tom. 3. pag. 339.*
& *seq. ed. Luca.*

(3) S. Joan. Chrysostomus *Hom. 19. in act. Apostol.*
n. 5. pag. 159. ed. Montfauconii Paris. 1731. Lectoris mu-
nus saepe etiam Presbyteri, & Diaconi exercebant, ut ostendit Auctor *Const. Apost. lib. 2. cap. 57.* apud Cotele-
rium *PP. Apost. tom. 1. pag. 265.*, & S. Hieronymus *ep. 147.*
ad Sabinian. num. 7. tom. 1. col. 1083. ed. Vallarsii; quin
etiam eodem se munere fungi dicit S. Augustinus *serm. 356.*
& *362. cap. 22. col. 1383. & 1432. ed. Ven. 1731.*, ac
Sozomenus *Hist. Eccl. l. 7. c. 19. t. 5. ed. cit. Valesii tes-*
tatur, quod *alibi in præcipuis festiuitatibus Episcopi le-*
gant, ut *Constantinopoli primo die paschalis festiuitatis;*
quod sua etiam ætate factum scribit Nicephorus Callistus
Eccl. hist. lib. 12. cap. 34. pag. 298. tom. 2. ed. Paris. 1630.
addens præterea, non solum die Paschatis, sed etiam Ka-
lendis Januarii Patriarcham Constantinopolitanam in Ecclesia
Evangelium legere consuevisse, Confer *Frateres Ballerinos in*
S. Zenonem lib. 1. trad. 13. no. 1. pag. 99. tom. 1. ed. Au-
gustæ Vindob. 1758.

§. XXXII. Postremum denique locum occupant
Ostiarum, qui, acceptis Ecclesie clavibus, ape-
riendis, claudendisq; januis, & arcendis infide-
libus, atque excommunicatis preficiuntur (1). Ho-
die Ecclesie fores passim laicorum custodie com-
mittuntur, Jamque ante tempora Concilii Triden-
tini Sanctorum Ordinum à Diaconatu ad Ostiaria-
tum functiones pluribus in locis fuerant intermissæ,

quas propterea Concilium revocari in usum juxta
sacros canones jubet (2).

(1) Ostiarius ab Ecclesia institutus ea præsertim de causa
putat Binghamus *Orig. eccl. lib. 3. cap. 6. §. 3. tom. 2.*
pag. 37. ed. Hale Magdeburg., ut sævientibus ethnicis ad-
versus Christianos stata conventum, & precatationem tem-
pora interdicerent. Exteriores Ecclesie portas Ostiarum, portas
Sanctuarii Subdiaconi custodiebant, ubi nulli erant Ostiarum
utrasque Subdiaconi obtinebant. Sæpe etiam Ostiarum vocan-
tur Aeditui, atque ita S. Paulinus Nolanus *ep. 1. ad Severum*
n. 10. col. 7. ed. Muratorii Verone 1736. Ostiarum vocat:
nam testor, inquit, ipsum, quia & ab Aeditui nomine, &
officio optavi sacram incipere servitutum. Quo ex loco in-
telligitur, etiam Paulini ætate Ostiarum munus primum cleri-
caus gradum fuisse. Ostiarum cum ordinatur, inquit Con-
cilium Carthaginense IV. *can. 9. loc. cit. col. 1438.*, tra-
dat ei Episcopus claves Ecclesie de altario, dicens: *sic*
age, quasi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ
his clavibus recluduntur. Luculentius explicat Ostiarum mu-
nus Isidorus Hispalensis *can. 1. dist. 25. : ad Ostiarum,*
inquit, *pertinent claves ecclesie, ut claudat, et aperiat*
templum Dei, et omnia, quæ sunt intus, extrinseque custo-
diat: fideles recipiat excommunicatos, et infideles ejiciat.
Quod non ita intelligendum est, quasi infideles, hæretici,
Judæi in Ecclesia versari non possent, cum divinum ver-
bum nunciabatur, nisi cum aliquod è sacris libris recitabatur.
Nam eo tempore ipsis in Ecclesia adesse licebat, nisi de-
monstratum supra est.

(2) Concilium Trident. *sess. 23. cap. 17. de reform.*

§. XXXIII. Atque hi sunt quatuor ordines, quos
minores dicimus, reliquos tres majores appella-
mus. De simplici tonsura quæri solet, num ea
ordinibus adscribi debeat, qua de re inter Cano-
nistas, atque Theologos magna controversia est.
Certe qui tonsura donati sunt, vere inter clericos
recensentur, & ideo eorum utuntur privilegiis, uti
demonstratum supra est, atque iis præsertim, quæ
fori, & canonis nuncupantur.

§. XXIV. Non unum inter majores, minoresque

ordines discrimen intercedit. Majores clerici omnino castitatem servare coguntur (1), habentque onus recitandi divinum officium aut publice in Ecclesia, aut privatim domi (2), & qui illis initiatur, habere debent ex beneficio, aut ex paterna hereditate, & patrimonio unde honeste vivant (3).

- (1) Siricius, P. ep. ad Himerium Tarraconen. num. 8. & seq. col. 629. & seq. ep. ad Epir. Afric. num. 3. col. 635, apud Constantium ep. Roman. Pontif. Innocentius I. ad Vetric. Rotomag. num. 12. apud eundem Constantium col. 752, Leo M. ep. 14. cap. 4. col. 687, & ep. 167. Respons. ad inquisit. III. col. 1221. tom. 1. ed. Ballerin. Vide Thomassin. vet. & nov. Eccles. discipl. par. 1. lib. 2. cap. 61. Quæstio autem est, num majores Clerici ex voto, an potius ex lege Ecclesiastica castitatem servare debeant. Obligationem hanc ex mera constitutione Ecclesiæ continentiam præcipientis repetunt Scotus 4. dist. 37. q. unie. §. dico igitur, Jo. de Lignano de cleric. conjug. cap. 2. Gutier. quæst. canon. lib. 2. cap. 7. num. 45. Valent de Celib. cap. 2. paulo post princip. contra vero eam ex voto, quod sacris Ordinibus adjunctis Ecclesiis, vero eam ex voto, quod sacris Ordinibus adjunctis Ecclesiis, oriri arbitrantur Cajetanus in opusc. tom. 1. tr. 27. q. 101. §. quoad secundum, Waldens. de Sacrament. cap. 66. num. 2, Bellarminus contro. l. 1. de matrim. cap. 21. paulo post princip. §. impedimenta opp. tom. 3. pag. 662. ed. Venet. 1721. Sanchez de matrim. lib. 7. d. 27. num. 10., alique complures. Synodi Tridentinæ Patres de hac evolvenda, definiendaque questione minime laborarunt; & Cardinalis Pallavicinus Histor. Concil. Trid. lib. 23. cap. 9. num. 2. ad rem hanc refert, Sedis Apostolicæ Legatum Osium voto suo declarasse, quod Synodus can. 9. sess. 24. haud voluerit definire, cælibatum saceris Ordinibus adjunctum ex ecclesiastica lege procedere, cum nil ea de re disputatum à Patribus esset, sed tantum damnare Lutherum suis ipsius verbis ita conceptis ab eo; *Non obstante lege ecclesiastica, vel voto. Confer, qui ea de re late disputant, Schmalzgrueber jus eccles. univers. lib. 3. tit. 3. par. 1. num. 28. & Leurenium For. Eccles. lib. 3. tit. 3. quæst. 41.*
- (2) Cap. 1. & 9. de celebr. miss.
- (3) Cap. 16. & 23. de præben. Concil. Trident. sess. 21. cap. 2. de reform.

§. XXXV. Soluti sunt his oneribus minores Clerici; verum cum ineunt matrimonium, sive illud

ratum sit, sive consummatum, sive vires habeat, sive iis careat, modo consensus clerici non desit, non solum impares fiunt ad ecclesiastica beneficia obtinenda; sed, quæ habent, etiam amittunt (1), quamquam recuperent quiddam forte Ecclesiæ dederunt è patrimonio suo (2).

(1) Cap. 1. et 8. de Cleric. conjug.

(2) Cap. 3. eod.

§. XXXVI. Minores clerici, qui beneficium non habent, ut fori privilegio fruantur (1), tonsuram, vestesque clericales deferre, atque alicui Ecclesiæ mandato Episcopi servire debent (2), vel cum ejus venia in clericorum seminario, aut in aliquo probato gymnasio versari, quasi in via, per quam ad majores ordines perveniant (3). Qui tonsuram, & vestes deseruere clericorum, ad laicum judicem vocari possunt; verum si velit Episcopus, eos vindicare potest, ut adversus ipsos judicium exerceat (4). Atque illud quidem fori privilegium obtinent non tantum clerici celibes, sed etiam qui uxorem habent, modo unicam, eamque virginem duxerint, adscriptique ab Episcopo alicui Ecclesiæ sint, gerantque tonsuram, & vestes clericales (5).

(1) Quæsitum est, num Clerici, qui tonsuram, vestesque clericales abjecerunt, non tantum fori, sed etiam Canonis privilegium amittant, ac præterea beneficium Cap. Odoardus; & eos tantum fori privilegium amittere, non item cetera, definitum est, ut testatur Giraldus Exposit. Jur. Pontific. par. 2. scilicet. 93. pag. 939. et 940. Neque vero ut hujusmodi clericis fori privilegium adimatur, monitione aliqua opus est, cum ii statim cadant jure suo Innocentius XII. Const. Apostolici ministerii 34. §. 8. tom. 11. Bullar. Roman. ult. edit. pag. 260. quam constitutionem confirmavit Benedictus XIII. Const. In supremo 31. pag. 350. eod. Bullar. loc. cit. Vide Giraldum loc. cit.

(2) Quamquam Tridentina Synodus fori privilegium attribuat clerico, qui ex mandato Episcopi Ecclesiæ servit, tamen

eadem privilegio fruitur etiam Clericus, qui vel sine Episcopi mandato, vel non illi servit Ecclesie, quam Episcopus designavit. Consule Benedictum XIV. de *Synod. diocess. lib. 12. cap. 6. num. 5. et 6.*

(3) Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 6. de reform.*

(4) Vide Benedictum XIV. de *Synod. diocess. lib. 12. c. 2. num. 4.*, & Giraldum *loc. cit. pag. 940.*, à quibus plura ea de decreta referuntur.

(5) *Cap. unic. de cler. conjug. in 6.*, Concilium Tridentinum *loc. cit.* Sunt qui putant, clericos conjugatos gaudere privilegio fori tantum in causis criminalibus, sed eos hoc frui privilegio oportere in causis criminalibus, & civilibus, modo ea præsent, quæ prestare necesse est, respondit Sac. Congregatio Immunitatis, uti testantur Riccius *Decret. et Resol. Sac. Congreg. Immunitatis verb. clerici conjugati quoad privilegium fori et canonis*, & Ferraris *Biblioth. verb. clericus art. 2. num. 53. et seq.* Ceterum etiam clericos conjugatos, qui ea non præstant, ab Episcopo vindicari posse, ut adversus eos iudicium exerceat, respondit Sac. Congr. Concilii in *Alatrina jurisdictionis 17. Martii 1683.* Vide Giraldum *loc. cit.*, & Benedictum XIV. *loc. cit. cap. 3. num. 1.*

TITULUS III

DE HIERARCHIA JURISDICTIONIS.

- I. & II. Hierarchia jurisdictionis, ejusque Magistratus, & Caput omnium.
 III. Divisio dioceseon.
 IV. Ex omnibus membris in unum collectis una fit catholica Ecclesia.
 V. Episcopi particulares Ecclesiarum regunt.
 VI. ad VIII. Caput Ecclesie universæ, centrumque unitatis, & necessitas jurisdictionis in hoc capite.
 IX. ad XI. Minores Magistratus, & Ministri Hierarchiæ jurisdictionis.

§. I.

Demonstrata jam ordinis Hierarchia, nunc Hierarchiam explicabimus, quæ jurisdictionis appellatur. Ea pertinet ad optimum Ecclesie regimen, quod ut recte consistat, suos habere debent Magistratus, sicuti suos habet civilis societas, qui impe-

rium exerceant in illam hominum multitudinem, quibus societas constat, ne inter eos, si nemini pareant, necessario magna perturbatio, & confusio rerum omnium existat. Ea de causa creati sunt à Christo Episcopi, qui non solum spiritualia bona in homines conferrent, sed etiam essent præcipui christianæ societatis Magistratus.

§. II. Sed inter hos Magistratus unus esse debet, qui ceteris præeset, societatemque universam regeret, ac moderaretur. Id postulabat divina sapientia Legislatoris, qui huic societati caput, & principem daret (1), atque illa unitas tum fidei, qua Christianos omnes convenire volebat, tum caritatis, qua cuncta Ecclesie membra inter se eodem pacis, & communionis vinculo copulari debent (2). Quæ enim esset hæc unitas, nisi unus esset toti Ecclesie præpositus, qui illam tueretur, & custodiret, quique omnes una fide, una caritate, una demum Ecclesia conjungeret? Itaque Petro, ejusque successoribus Summis Pontificibus datus est hic Primatus, ut per unum caput una esset Ecclesia, sive, uti loquitur Hieronymus (3), *ut capite constituto scismatis tolleretur occasio.*

(1) Utar testimonio heterodoxi hominis, sed philosophi, præstantissimi Guillelmi Leibnitii, qui ex ratione agnovit Primatus in Ecclesia necessitatem, & in eo etiam necessitatem jurisdictionis. Nam scribens de Romano Pontifice *epist. 8. tom. 1. epist. ad. Lips. an. 1734. pag. 55.* habet hæc: *Cum Deus sit Deus ordinis, & corpus unius Ecclesie catholice, et apostolice uno regimine, hierarchiaque universali continentum juris divini sit; consequens est, ut ejusdem sit juris supremus in eo spiritualis magistratus. . . directoria potestate, omnique necessaria ad explendum munus pro salute Ecclesie agendi facultate instructus. Utor inquam hoc testimonio, ut omnes intellegant, quid sola possit recta ratio in homine vel heretico, sed ingenio præstante; ceterum Catholici omnes agnoscent hanc Primatus necessitatem, ejusque à Christo factam institutionem, quod dogma catholice fidei est; cujus quidem Primatus naturam egrè inter ceteros persecuti sunt Bellarminus de Romano Pon-*
Tom. I. R